

Partimotion

Motion till riksdagen 2017/18:3569

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

Bekämpa brott och otrygghet i hela landet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens fokus på kärnuppgiften att ingripa mot, utreda och klara upp brott ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att säkerställa kvaliteten i polisens utredningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra uppföljningen av polisens resultat genom tydliga och mätbara mål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Åklagarmyndigheten ska förstärka polisen i den brottsutredande verksamheten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera polisens organisation och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha minst 5 000 fler poliser senast 2025 och därutöver lika många fler civilanställda under samma period, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet poliser per capita i Sverige, som långsiktig målsättning, ska ligga i nivå med genomsnittet i EU och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat utrymme för att höja polisernas löner och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att polisen har rätt utrustning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna till deltidsarbete som polis ska öka och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler poliser över 61 års ålder ska kunna gå i deltidspension och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare ska prioritera mängdbrott högre och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheterna att inte påbörja och lägga ned brottsutredningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheten för polisen att besluta om zonförbud och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kameraövervakning och om att samhällets och allmänhetens intresse av trygghet och av att brott klaras upp ska ges en ökad tyngd då ny lagstiftning utformas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska kunna bedriva kameraövervakning på brottsutsatta platser och strategiskt viktiga platser utan tillståndsplikt och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner i regel ska kunna bedriva kameraövervakning utan tillståndsplikt i lokaler där verksamhet bedrivs av kommunen samt i anslutning till sådana lokaler och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kommunernas möjlighet till kameraövervakning ytterligare kan förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att butiker ska kunna bedriva kameraövervakning utanför in- och utgångar till en butiklokal utan tillståndsplikt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att transportörer ska kunna bedriva kameraövervakning utan tillståndsplikt i kollektiva färdmedel såsom bussar och spårvagnar, vid hållplatser för kollektiva färdmedel och utanför in- och utgångar till en tunnelbanestation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att övervakningskameror ska komma på plats i samtliga av Sveriges brottsutsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt anpassa reglerna om beslag och husrannsakan till modern teknik och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta åtgärder för att förhindra brott mot poliser och andra anställda inom rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner såsom akutmottagningar och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att kartlägga brottsutvecklingen när det gäller angrepp på polis, räddningstjänst och ambulanspersonal för att få en samlad bild av utvecklingen över tid och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att besluta om vistelseförbud i kombination med fängelsestraff för den som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för grova vapenbrott samt om att fler vapenbrott ska betraktas som grova och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler brott mot knivlagen ska betraktas som grova och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att postlagen ska utformas även med utgångspunkt från brottsbekämpande myndigheters behov av att kunna ingripa mot och utreda handel med samt smuggling av narkotika och andra olagliga ämnen och produkter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om vikten av att vittna och vittnesplikten och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förstärka vittnesskyddet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka domstolarnas oberoende och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av fler sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda målgruppen för de sociala insatsgrupperna och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida en 24-timmarsgaranti ska införas och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden mellan brott och straff ska förkortas väsentligt och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domstol, under vissa förutsättningar, ska kunna döma ut en påföljd direkt eller i väldigt nära anslutning till brottet när en ung person grips av polis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en möjlighet att interimistiskt förordna om åtgärder i ungdomsmål, exempelvis övervakning i kombination med fotboja, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta särskilda ungdomsdomstolar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera hur LVU tillämpas och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till omhändertaganden med stöd av LVU och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ungdomspåföljderna och införa påföljden kontaktskyldighet för unga samt ungdomsövervakning kombinerat med fotboja och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal helt eller delvis ska kunna avtjänas inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år ska tas bort helt och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en sänkning av åldersgränsen för livstidsstraff alternativt en ändrad utformning av den alternativa straffskalan och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resning i brottmål ska kunna ske vid nya uppgifter om ålder med betydelse för påföljdsfrågan och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att väsentligt skärpa straffen för den person som döms för flera brott i en och samma rättegång genom att dagens mängdrabatt tas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund vid återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur villkorlig frigivning normalt kan ske efter avtjänande av tre fjärdedelar av strafftiden och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för rattfylleri och olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig mot brott och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om preskriptionstiden för sexualbrott mot barn ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om hatbrott och förmågan att beivra sådan brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giltighetstiden för nya pass som utfärdas till följd av att tidigare pass anmälts som förkommet eller stulet bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giltighetstiden för främlingspass och resedokument som utfärdas till följd av att dessa anmälts som förkomna eller stulna bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument alltid bör ses som grovt missbruk av urkund och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka system med automatiska gränskontroller och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett fortsatt arbete med att sätta press på EU-länder vars medborgare kränks, diskrimineras och lever i varaktigt utanförskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebygga och bekämpa organiserad och systematisk ekonomisk välfärdsbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården ska arbeta för att intagna i början av verkställigheten ska få hjälp att minska risken för att skulder ackumuleras under fängelsevistelsen och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat fokus på arbetsförberedande insatser inom ramen för kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga krav på samverkan mellan myndigheter rörande personer som avtjänar och har avtjänat fängelsestraff, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hot och våld på fängelser alltid ska leda till konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt pilotprojekt med sociala stödgrupper för unga vuxna som dömts till fängelsestraff, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en effektivare användning av den prøvotid som följer efter villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Moderaterna är partiet för lag och ordning. Vår uppgift är att säkra tryggheten med fler poliser och skärpta straff. Samhället ska stå på brottsoffrets sida. Sverige har en nationell polis- och trygghetskris. Otryggheten ökar, polisen upplevs som frånvarande och färre brott klaras upp. Våldet från kriminella blir grövre och i vissa områden är rättsväsendet och polisen på reträtt. Var tredje kvinna känner sig otrygg på kvällen utomhus i sitt eget bostadsområde och utsattheten för sexualbrott, hot och trakasserier ökar.

Otryggheten i socialt utsatta bostadsområden är omfattande. Blåljuspersonal attackeras återkommande och narkotikaförsäljning sker öppet. Butiksägare utsätts för hot och våld. Många drar sig för att tala med polisen, vilket gör det svårare att utreda brott. De som främst drabbas av otryggheten är de som bor och arbetar i dessa områden.

Ett stort och växande problem gäller kriminella grupperingar. Vi ser allt fler skjutningar i Sverige, som även drabbar personer utanför gängen. Vi har bland annat sett hur gängkonflikterna sprider sig till sjukhusens akutmottagningar där kriminella individer utgör ett hot mot såväl patienter som personal.

Samtidigt har vi en polis som inte fungerar och som saknar såväl kollegor som ledning och verktyg för att kunna göra sitt jobb fullt ut. Polisens utredningsresultat är det lägsta på många år. Förtroendet för polisen faller för första gången på flera år enligt Brottsförebyggande rådets årligt återkommande trygghetsmätning.

När brott som drabbar människor i vardagen, så kallade mängdbrott, polisanmäls händer ofta ingenting. Hälften av alla anmälda brott under 2016 skrevs till exempel av direkt. Detta riskerar att leda till att förtroendet för polisen urholkas ytterligare. I vissa delar av landet är polisen i praktiken frånvarande. Många poliser beskriver en organisation tyngd av svagt ledarskap, avhopp och bristande resurser. Det är svårt att få tillräckligt kvalificerade och lämpliga sökande till polisutbildningen.

Vi har i Sverige under alltför lång tid accepterat den här utvecklingen. Det är för lätt att vara kriminell i dag. Att upprätthålla lag och ordning är en kärnuppgift som staten inte får svika. Respekt för och tillit till rättsväsendet är själva grunden för ett fungerande och demokratiskt samhälle. När detta nu utmanas är det en för Sverige både farlig och oacceptabel utveckling. Sverige måste bli hårdare mot kriminaliteten. Polisen måste ges förutsättningar att ta tillbaka makten från kriminella och återupprätta förtroendet för rättsordningen.

Hederliga människor ska kunna röra sig tryggt ute, kvinnor ska kunna leva fritt och ta för sig, medan kriminella ska sitta inne. Brottsoffer ska få tydligt stöd och alltid känna att samhället står på deras sida. Begångna brott ska utredas, gärningsmän ska lagföras och begångna brott ska leda till tydliga och väl avvägda straff. Den som straffats ska lämna brottets bana efter avtjänat straff.

Vårt samhällskontrakt bygger på att den som begår brott också ska ta konsekvenserna och mötas av ett straff som motsvarar det allvar och den kränkning som brottet faktiskt har inneburit. Den som begår upprepade brott bör straffas väsentligt hårdare än den som begår ett enstaka brott.

Kriminalvården ska ha ett brottsförebyggande innehåll med arbete, studier och behandling, som förbereder för ett liv i frihet, fritt från droger och kriminalitet.

Den som kommer till Sverige från ett annat land ska följa lagstiftningen här. Utvisning på grund av brott ska bli aktuellt i fler fall.

Terrorism är ett ytterst allvarligt problem och hotar vårt samhälle. Vårt öppna samhälle måste försvaras – åtgärderna mot terrorism och radikalisering måste förstärkas. Tiggeriet i Sverige är utbrett och förenat med social utsatthet, olovliga bosättningar och utnyttjande. Att motverka tiggeriet och dess bakomliggande orsaker kräver insatser på flera plan.

Sverige ska vara ett tryggt och säkert land för alla. Hela Sverige ska kännetecknas av att lag och ordning upprätthålls och att människor kan känna sig trygga.

En effektivare och smartare organisation

Polisens problem handlar i stor utsträckning om brister i fråga om ledarskap, styrning, organisation och arbetsmetoder. Polisen måste bli effektivare. Polisens fokus ska mer än i dag ligga på kärnuppgiften: att ingripa mot, utreda och klara upp brott.

Polisens brottsutredningar måste hålla hög och jämn kvalitet. Kvaliteten måste dessutom vara likvärdig över hela landet och i samtliga polisregioner. Av en rapport från Statskontoret som presenterades i september framgår att både kvaliteten och produktiviteten på polisens utredningsarbete har försämrats sedan omorganisationen. För att säkerställa och hålla en högre kvalitet måste uppföljningen bli bättre. Polismyndigheten måste ha tydliga och mätbara mål för sin verksamhet. Dessa mål måste följas upp såväl internt inom myndigheten som av utomstående aktör. Verksamheten måste dessutom analyseras och utvärderas kontinuerligt genom att använda den kunskap som finns både inom och utanför polisen. Därigenom skapas även bättre förutsättningar för ett tydligare ansvarsutkrävande i förhållande till chefer på olika nivåer.

Polisen har över tid tilldelats en rad uppgifter som har mindre att göra med kärnuppgifterna. Arbetet med att renodla polisens arbetsuppgifter behöver därför fortsätta. Som ett led i detta behövs ett förstärkt administrativt stöd för till exempel brottsutredare.

Efter polisens omfattande omorganisation har utredningsansvaret för många brottstyper flyttats från regional nivå till lokalpolisområdesnivå. I praktiken innebär det att det finns utredare som handlägger ärenden som de inte har erfarenhet av sedan tidigare. Det kan även handla om grova brott såsom mord och våldtäkter.

Metodutvecklingen i det brottsförebyggande och brottsutredande arbetet behöver fördjupas och polisens förundersökningskompetens måste förstärkas. Vi vill även att betydligt större nytta dras av att Åklagarmyndigheten är en väl fungerande brottsbekämpande myndighet med personal som har gedigna kunskaper om brottsutredningar. Åklagarmyndigheten bör därför ges i uppdrag att förstärka polisen i den brottsutredande verksamheten. Det kan till exempel handla om att åklagare arbetar kortare eller längre tid som förundersökningsledare i polisorganisationen. Det kan också handla om att åklagare på olika sätt bistår i de brottsutredningar som leds av poliser. Åklagarmyndigheten ska därför ges resursförstärkning.

Vi ser dessvärre exempel på att polisen i vissa fall minskar sin närvaro i ett område där brottsligheten tillfälligt har gått ned. Detta med följd att brottsligheten i området ökar igen. Vi vill se en kontinuerlig och stark polisen närvaro i brottsutsatta bostadsområden i syfte att långsiktigt säkra allmän ordning och säkerhet så att alla kan känna sig trygga.

Förstärkning av svensk polis

Svenska poliser vittnar om en organisation under stor press. Ökad arbetsbelastning till följd av bland annat terrorhot och utvecklingen i områden som är utsatta för allvarlig brottslighet skapar en ansträngd situation. Ofta påpekar poliser att de är för få för att kunna göra sitt jobb, och avgångarna i kåren är fler än tidigare. Det syns också brister inom polisens arbete, framför allt vad gäller brottsupplärningen, och problemen med att säkerställa en närvarande polis är påtagliga i områden som är utsatta för allvarlig brottslighet och i mer glest befolkade delar av landet. Den frustration som många inom poliskåren ger uttryck för måste tas på allvar.

Arbetet för att bryta trygghetskrisen börjar med att stärka svensk polis. Att ge polisen bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag och klara upp fler brott är prioriterat för Moderaterna. En betydande utbyggnad av polisorganisationens resurser är en förutsättning för att polisen verkningsfullt ska kunna utföra sitt uppdrag och lösa sina uppgifter. I dag märks polisbristen inom alla funktioner. För att kunna öka upplärningen behövs det till exempel kriminaltekniker som kan utföra brottsplatsundersökningar och erfarna utredare. Förmåga måste finnas i alla funktioner för att fler brottsutredningar ska kunna leda till åtal.

Antalet poliser i Sverige måste därför öka kraftigt. Polisen ska vara synlig och närvarande på gator och torg vilket uppnås genom fler poliser i yttre tjänst. Det behövs också fler civilanställda, både för att avlasta poliserna och för att tillföra annan kompetens. Sverige ska ha minst 5 000 fler poliser senast år 2025 och därutöver lika många fler civilanställda under samma period. Det innebär minst 10 000 fler anställda inom svensk polis till 2025.

På längre sikt krävs en mer genomgripande kursändring. Betydligt större resurser bör avsättas för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i hela landet. Ett sätt att åstadkomma det är att antalet poliser per capita i Sverige ska ligga i nivå med det genomsnittliga antalet poliser per capita i andra europeiska länder.

Sverige hade år 2014 cirka 208 poliser per 100 000 invånare, vilket innebär att vid en EU-jämförelse har i princip endast de övriga nordiska länderna färre poliser. Polisen är organiserad annorlunda från land till land och har olika arbetsuppgifter; jämförelser av polistätheten i olika länder är därför svåra att göra. Samtidigt är antalet poliser i Sverige relativt få i relation till övriga EU-länder. Med nya och växande samhällsproblem krävs en omläggning och rejäl omprioritering. Moderaternas långsiktiga målsättning är att antalet poliser per capita i Sverige ska ligga i nivå med genomsnittet i EU.

Bättre villkor

Lönerna inom poliskåren är i dag alldeles för låga i förhållande till de krav som ställs på polisyrket. För att stärka tryggheten behöver Sverige fler poliser och poliserna förtjänar att få bättre betalt. Vi vill därför göra riktade satsningar för att höja polisernas löner. Detta är också ett sätt att komma till rätta med problematiken med avhopp från polisyrket samt att behålla erfarenhet och kompetens inom polisen. Exakt hur de riktade satsningarna ska användas ska vara upp till Polismyndigheten och inom ramen för sedvanliga förhandlingar på svensk arbetsmarknad.

Polisen ska också ha tillgång till modern utrustning. Bland annat har det rapporterats om att polisen har haft brist på skyddsutrustning. Därför föreslår vi särskilt avsatta medel för ett utrustningslyft. Polisen ansvarar för vilken typ av utrustning medlen ska användas till, men utrustning till poliser i yttre tjänst ska prioriteras. Polisen behöver även kraftfulla och moderna it-stöd för att effektivisera verksamheten och öka uppkläringen av brott. Många av de befintliga systemen är föråldrade och behöver moderniseras.

Deltidspolis

Vid vissa tillfällen finns det särskilda behov av fler poliser i tjänst. Vi anser därför att man bör öka möjligheten att införa deltidsanställd polis. Det kan till exempel handla om poliser som vill kombinera en annan anställning med att vara deltidspolis. Här bör räddningstjänsten kunna tjäna som förebild. Det största antalet anställda inom räddningstjänsten i Sverige utgörs av personer som har en deltidsanställning. Det är fråga om personer som är fullt utbildade brandmän men som har ett annat yrke vid sidan av brandmannayrket. Dessa deltidbrandmän tjänstgör när det föreligger behov av räddningstjänstinsatser.

På motsvarande sätt skulle fullt utbildade deltidspoliser – som tjänstgör som poliser vid behov – kunna fylla en viktig funktion. En ordning med deltidspoliser skulle kunna skapa förutsättningar att snabbt få tillgång till utbildad polis vid akuta behov. Fler deltidspoliser skulle också kunna vara ett sätt att se till att lands- och glesbygd kan få tillgång till fler poliser. Även om vissa orter har en jämförelsevis låg brottslighet så måste det kunna finnas tillgång till polis de gånger någonting allvarligt inträffar och brott faktiskt begås.

Möjlighet till deltidspension

Att ge poliser som har jobbat under ett långt yrkesliv möjlighet att arbeta kvar lite längre genom möjligheten till deltidspension är ett sätt att mildra poliskrisen. Deltidspension är ett sätt att behålla äldre, kompetenta och mer erfarna poliser före pensionering samtidigt som dessa kan vara ett stöd för yngre kollegor.

Enligt det centrala kollektivavtalet har medarbetare vid Polismyndigheten möjlighet att ansöka om deltidspension från 61 års ålder. Under 2016 prövade Polismyndigheten en generösare hållning till att bevilja deltidspension för att underlätta för erfarna medarbetare att stanna kvar längre i arbete. Det resulterade i att fler anställda blev beviljade deltidspension under 2016 än under 2015. Ytterligare steg bör dock kunna tas för att göra det möjligt för fler poliser att gå i deltidspension.

Fler brott ska utredas och klaras upp

Det är mycket allvarligt att brottsuppleringen sjunker och nu är den lägsta på många år. Den utvecklingen måste vändas. Brott ska utredas och klaras upp i så stor utsträckning som möjligt. Ungefär tre fjärdedelar av anmälda brott är sådana som drabbar människor i vardagen, så kallade mängdbrott. Alltför många kommer hem från jobbet och möter ett uppbrutet hem. Många inbrott och stölder begås i dag av utländska stöldligor. En rapport från polisen visar att organiserade ligor från utlandet ligger bakom närmare hälften av alla inbrott i Sverige.

Polisens ansträngda situation gör att få bostadsinbrott klaras upp. De utländska stöldligorna är väl medvetna om detta och utnyttjar det förhållande att vardagsbrottsligheten i praktiken ofta bortprioriteras. Låg upptäcktsrisk tillsammans med låga straff jämfört med andra länder gör Sverige till ett attraktivt land att begå brott i.

Allt för många som drabbats av inbrott i bostaden eller sommarstugan av kringresande ligor möts nästan per automatik av att brottsutredningen läggs ned. Då uteblir samhällets signal till gärningsmännen, brottsoffren och övriga medborgare. Polis och åklagare måste därför prioritera mängdbrott högre. Fler brott ska utredas och klaras upp. Det kräver att polisen genomför fler brottsplatsundersökningar och att andra former av bevissäkring och initiala utredningsåtgärder håller högre kvalitet. Dessutom måste brotts- och ärendesamordningen effektiviseras hos Polis- och Åklagarmyndigheten.

I dag finns det flera möjligheter att inte inleda eller att på förhand avsluta en brottsutredning: direktavskrivning, som innebär att polisen inte inleder någon förundersökning, förundersökningsbegränsning, som innebär att man begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta vissa brott, samt åtalsunderlåtelse, som innebär att brottet utreds men att det inte leder till åtal, brottet antecknas dock i belastningsregistret.

Under år 2016 hanterade rättsväsendet 1,5 miljoner anmälda brott. Hälften av dessa skrevs av direkt. Cirka fyra procent förundersökningsbegränsades. Av samtliga personuppljade brott avsåg åtta procent åtalsunderlåtelse.

De möjligheter som i dag finns att inte inleda eller att på förhand avsluta en brottsutredning ska användas på ett rimligt sätt. Att en så stor andel av alla brottsutredningar i dag läggs ned i förtid är fel. Det ska aldrig löna sig att begå brott; brott ska få tydliga konsekvenser och hederliga människor ska få upprättelse.

Vi vill därför minska möjligheterna till direktavskrivning, förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse. Detta gäller framför allt i de fall där det finns ett särskilt intresse av upprättelse för brottsoffret. I sådana fall finns det extra

starka skäl för att brottet ska utredas, gärningsmannen lagföras och, om bevisningen håller, dömas till ansvar med en rimlig påföljd.

Fler verktyg för polisen

Inför zonförbud

För att bättre kunna säkra tryggheten bör polisen ges möjlighet att besluta om så kallat zonförbud. Ett zonförbud innebär att polisen ges möjlighet att förbjuda en person som har uppvisat ett särskilt otrygghetsskapande beteende att vistas på en viss plats, såsom på ett torg eller i ett köpcentrum. En sådan lagstiftning finns i Danmark.

Syftet med ett zonförbud är att garantera trygghet och säkerhet för människor på särskilt brottsutsatta platser. Dessutom kan zonförbud utgöra ett betydelsefullt nytt verktyg för polisen i arbetet med att motverka brottslighet och gängbildning.

Det otrygghetsskapande beteendet kan ha bestått i ett straffbart agerande, till exempel narkotikaförsäljning eller olaga hot, men kan även avse ett beteende som inte är kriminaliserat.

Zonförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som får vara högst tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. Ett zonförbud ska kunna meddelas muntligen på plats av en polisman. Förbudet ska gälla omedelbart. Det muntliga beskedet ska därefter snarast följas upp med en skriftlig bekräftelse, som preciserar förbudets närmare innehåll och med en motivering till beslutet. Zonförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av zonförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Förenklad och utökad kameraövervakning

För att öka tryggheten, se till att fler brott klaras upp och bättre ta kontroll över särskilt brottsutsatta områden bör möjligheterna till kameraövervakning förstärkas. I dag beviljar länsstyrelserna tillstånd till kameraövervakning som bedrivs på allmän plats. Har tillstånd beviljats kan Datainspektionen överklaga beslutet till domstol. Processen från början till slut kan ta flera år.

Dagens möjlighet till kameraövervakning på platser dit allmänheten har tillträde bör förstärkas. Lagstiftningen bör rent allmänt anpassas till en ny verklighet där avvägningen mellan trygghet och brottsupplösning å ena sidan och integritet å andra sidan måste förändras. Den största integritetskränkningen är att bli utsatt för brott. Intresset av trygghet och att brott klaras upp måste därför väga tyngre än vad det gör i dag.

Vi föreslår också att polisen ska kunna bedriva kameraövervakning på brottsutsatta och strategiskt viktiga platser utan tillståndsplikt. Det vill säga motsvarande det som i dag gäller i bland annat butiker och i tunnelbanan.

Förslaget innebär att kameraövervakning på polisens initiativ ska kunna genomföras i fler fall. Dessutom blir förfarandet för polisen både enklare och snabbare. Det blir också mer likt vad som gäller i till exempel Danmark, Finland och Norge. I dessa länder krävs, till skillnad från i Sverige, som huvudregel inte tillstånd för den kameraövervakning som bedrivs av polisen.

Med brottsutsatt plats kan avses ett torg med upprepade problem med sådant som öppen narkotikaförsäljning och gängkriminalitet. Det kan också avse en festivalplats där det under en begränsad tid finns risk för ett förhållandevis stort antal brott. Med

strategiskt viktig plats kan avses turistmål, arenor och shoppingcentrum, stora vägnät eller knutpunkter för kollektivtrafik.

Vi vill också att kommuner, inklusive landsting och regioner, i regel ska kunna bedriva kameraövervakning utan tillståndsplikt i lokaler och i anslutning till lokaler där man bedriver verksamhet. Det kan exempelvis gälla i väntrummet till en vårdcentral eller i de utrymmen som är öppna för allmänheten i ett kommunhus. Vi är därtill beredda att ytterligare förstärka kommunernas möjlighet till kameraövervakning. Även här bör lagstiftningen i Danmark, Finland och Norge kunna tjäna som förebild.

Vi vill också att butiker ska kunna bedriva kameraövervakning utan tillståndsplikt av området utanför in- och utgångar till en butikslokal. Motsvarande gäller redan inne i butikerna. Slutligen ska kameraövervakning kunna ske utan tillståndsplikt i samtliga kollektiva färdmedel, vid hållplatser för kollektiva färdmedel samt i området utanför in- och utgångar till en tunnelbanestation. Motsvarande gäller redan på tunnelbanestationer och i tunnelbanevagnar.

Integritetsintresset tillgodoses på ett rimligt sätt enligt följande förslag. De närmare förutsättningarna för den tillståndsfria övervakningen ska definieras i lag. Syftet får enbart vara att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller begränsa verkningarna av en olycka. Information om kameraövervakning ska ges genom tydlig skyltning. Länsstyrelsen ska ha tillsynsansvar över den tillståndsfria kameraövervakningen. Om inte gällande lagstiftning följs ska länsstyrelsen kunna ingripa genom föreläggande eller förbud. Den tillståndsfria övervakning som ska kunna bedrivas av polisen måste föregås av beslut inom polisorganisationen på chefsnivå.

I dag finns det ett flertal områden som polisen betecknar som utsatta för allvarlig brottslighet. Av dessa bedöms flera dessutom som särskilt utsatta. Samtidigt finns det väldigt många laglydiga, hederliga människor som är trötta på att det är kriminella som har tagit makten i dessa områden. För att öka tryggheten och se till att kriminella inte kan ta över gator eller torg eller områden bör en storsatsning på kameror i brottsutsatta områden genomföras. Vi vill att övervakningskameror ska komma på plats i samtliga av Sveriges 61 brottsutsatta områden.

Beslag och husrannsakan

I dag är det mesta av informationen i samhället elektroniskt lagrad, något som dagens regler om beslag och husrannsakan inte tar hänsyn till. Reglerna om beslag och husrannsakan är visserligen teknikneutrala men utgår från fysiska objekt och miljöer vilket kan orsaka problem utifrån hur dagens informationshantering till stor del ser ut. Enligt ett kommittédirektiv från mars i år ska en särskild utredare se över reglerna om beslag och husrannsakan, med syftet att skapa ändamålsenliga regler som möjliggör effektiva och rättssäkra brottsutredningar. Vi anser att det är bra att man har tillsatt en utredning, men man måste skyndsamt anpassa reglerna om beslag och husrannsakan till modern teknik och dagens förutsättningar.

Kommunala ordningsvakter

Polisen har det grundläggande ansvaret för att upprätthålla lag och ordning. Vi vill att Sverige ska ha väsentligt fler poliser och kraftigt förstärka polisens resurser. En omfattande satsning på polisen är dock inte tillräcklig för att möta samtliga behov.

Ordningsvakter bidrar redan i dag till ett tryggare samhälle. För att utveckla detta arbete bör kommunala ordningsvakter i större utsträckning än i dag medverka till att upprätthålla allmän ordning i en kommun.

Det är i dag dock oklart för hur stora geografiska områden polisen får förordna ordningsvakter för att verka i en kommun. Det är också tveksamt i vilken utsträckning en kommun har befogenhet att vidta mer generella åtgärder för upprätthållande av allmän ordning inom kommunen, eftersom allmän ordning är en statlig angelägenhet. De mer allmänt hållna förordnanden som har meddelats för ordningsvakter i vissa kommuner befinner sig i en rättslig gråzon.

Vi föreslår att det i lagstiftningen skapas en tydlig möjlighet för polisen att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning i hela kommunens geografiska område samt ett tydligt mandat till kommunerna att anställa ordningsvakter i detta syfte. Därmed ges kommunerna möjlighet att bättre använda sig av kommunala ordningsvakter för att trygga ordningen inom hela kommunens område. De kommunala ordningsvakterna ska tillsammans med polisen bidra till att upprätthålla allmän ordning på offentlig plats.

Den närmare användningen av de kommunala ordningsvakterna bör lämpligen lösas i särskilda samrådsorgan mellan kommun och polis på orten, som träffas regelbundet och beslutar om patrulleringsområden och liknande. Även om kommunen är arbetsgivare till ordningsvakterna skulle därmed ledningsansvaret för ordningsvakterna vara tydligt kopplat till polisen.

Ordningsvakter som får ett generellt förordnande som kommunal ordningsvakt bör få fler befogenheter än vad ordningsvakter har i dag. Exakt vilka befogenheter bör utredas närmare. Det skulle till exempel kunna handla om nya befogenheter såsom visitation utöver skyddsvisitation, rätt att avvisa eller avlägsna personer från platser dit tillträde förbjudits samt rätt att omhänderta misstänkta efterspanade personer för identifiering.

Med utökat arbetsområde och utökade befogenheter bör utbildningen för ordningsvakter förlängas. I dag måste den som vill bli ordningsvakt genomgå två veckors utbildning (80 lektionstimmar). Det bör finnas ett krav på kompletteringsutbildning i till exempel juridik och konflikthantering för att få ett generellt förordnande som kommunal ordningsvakt.

Attacker mot blåjuspåpersonal

De senaste åren har vi sett många exempel på våld mot poliser, medarbetare inom räddningstjänsten samt ambulanspersonal. Gångkonflikterna sprider sig även ibland till sjukhusens akutmottagningar där kriminella utgör ett hot mot såväl patienter som medarbetare. Det är en oacceptabel utveckling som måste brytas. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för grundläggande och viktiga samhällsfunktioner.

Straffen för våld mot tjänsteman återspeglar inte allvaret i brottsligheten. I dag behandlas hot och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Våld mot en polis är ett allvarigare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten bör våld mot tjänsteman få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse.

Medarbetare i räddningstjänsten och sjukvården omfattas i nuläget inte av samma skydd som till exempel poliser eftersom deras arbete endast delvis eller inte alls utgör

myndighetsutövning. Detta bör ändras så att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och sjukvård straffas lika hårt som våld eller hot mot poliser. Därför bör det införas ett nytt brott: våld mot alarmeringstjänstpersonal, där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning. Det är bra att regeringen nu sent omsider har tillsatt en utredning men det kommer att ta alldeles för lång tid innan lagstiftningen är på plats. Här finns enighet i riksdagen om att det straffrättsliga skyddet måste förändras och på Alliansens initiativ har också tillkännagivande i frågan riktats mot regeringen.

Ibland riktas skadegörelse direkt mot polisbilar och andra utryckningsfordon. Att angreppen riktas mot sådana väsentliga samhällsfunktioner bör alltid vara försvårande när straffet bestäms. Vi vill därför införa en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff. Vårdinrättningar bör till exempel anses som en sådan viktig samhällsfunktion.

Det är också angeläget att i ett större perspektiv se över hur arbetet med att förhindra brott mot blåsljuspersonal och anställda inom rättsväsendet kan utvecklas.

Rättspraxis ställer i dag relativt höga krav för att kränkingsersättning ska utgå då den som har utsatts för ett brott är en polis. Vi vill att kränkingsersättning ska kunna utgå i fler fall när poliser är brottsoffer. Att till exempel spotta en polis i ansiktet bör alltid leda till att kränkingsersättning utgår. Detsamma ska gälla när poliser utsätts för våld som är att jämföra med misshandel av normalgraden. Med anledning av detta har riksdagen, på initiativ av allianspartierna, under våren 2017 riktat tillkännagivande till regeringen om utökad kränkingsersättning för polisen.

Brottsförebyggande rådet, Brå, sammanställer inte någon statistik över angrepp mot blåsljuspersonal. Polisen har inte heller någon nationell sammanställning av hur problemet har utvecklats över tid. Polisen bör därför ges i uppdrag att införa en tydligare uppföljning av angrepp mot polisen, räddningstjänsten och ambulansverksamheten. En ny brottskod skulle ge bättre möjligheter för en samlad statistik, men vi anser att berörda myndigheter bättre kan avgöra hur omfattningen av problemen över tid ska synliggöras. Brå bör också få ett uppdrag att genomföra en kartläggning av brottsutvecklingen när det gäller angrepp mot polisen, räddningstjänsten och ambulansverksamheten i socialt utsatta områden, samt vilka åtgärder man ser som verksamma mot problemen.

Kriminella gäng och nätverk

Sverige har allvarliga problem med brott kopplade till kriminella uppgörelser. Kriminella i Sverige flyttar fram sina positioner och viss brottslighet ökar på ett oroväckande sätt. Vi ser allt fler skjutningar och våldet från kriminella blir grövre. Polismyndigheten har rapporterat att det finns runt 5 000 kriminella aktörer och 200 kriminella nätverk i de områden som är utsatta för allvarlig brottslighet runtom i landet. Det ansträngda läget gör att polisen tvingas prioritera bort grova brott som våldtäkter till förmån för gängrelaterade mord och skjutningar. Brottslighet kopplad till kriminella gäng riktar sig mot hela vårt samhälle.

Samtidigt ökar antalet brottsutsatta områden. Här har kriminella nätverk stor negativ påverkan på lokalsamhället. Områdena finns såväl i storstäder som på mindre orter, och de har alla som gemensam nämnare att de är socioekonomiskt utsatta. I dessa områden är misstron mot samhället utbredd och på många platser är polisen inte välkommen i

området. Det är nödvändigt att samhället på ett tydligt och kraftfullt sätt tar sig an denna problematik.

Medborgarnas grundläggande rätt till trygghet ska gälla alla oavsett var i landet man är bosatt. Det är ohållbart att kriminella tillåts ta över hela bostadsområden. Det är av yttersta vikt att samhället återtar de områden där kriminaliteten har blivit dominerande. För att bidra till att återupprätta förtroendet hos de boende i dessa områden är det väsentligt med en kontinuerlig polisiär närvaro.

För att minska den organiserade brottsligheten måste också nyrekryteringen till de kriminella nätverken motverkas. Därför är insatser mot mängdbrott, narkotikahandling och egentligen all förekommande brottslighet centralt, eftersom det är där nätverken rekryterar och har sina hantlangare.

Det straffrättsliga systemet bör mer än i dag användas för att komma till rätta med brottslighet som begås av kriminella grupperingar. Det behövs också fler och effektivare verktyg för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, för att fler brott ska klaras upp och för att vi bättre ska kunna ta kontroll över områden som är utsatta för allvarlig brottslighet.

Inför en gängbestämmelse

Moderaterna vill skärpa straffen för gängrelaterad brottslighet. En särskild straffskärpningsgrund som kan leda till dubbla straff för vissa brott som har ett samband med uppgörelser i kriminella grupperingar (gängbestämmelse) bör införas. Med gänguppgörelse ska avses en konflikt mellan grupper av personer som innefattat användning av skjutvapen, andra särskilt farliga vapen och/eller explosiva ämnen. En straffskärpningsgrund av aktuellt slag finns sedan tidigare i Danmark.

Exempel på brott som skulle kunna aktualisera tillämpning av gängbestämmelsen är misshandel, rån, olaga hot, olaga frihetsberövande, utpressning, hot och våld mot tjänsteman samt övergrepp i rättssak.

Även vid vissa andra brott ska gängbestämmelsen kunna aktualisera strängare straff. Det kan till exempel handla om mordbrand och dråp. I dessa fall skulle det bli omotiverat strängt med ett dubblerat fängelsestraff, och därför ska en individuell bedömning göras i varje enskilt fall.

Vistelseförbud

För att motverka kriminella grupperingar vill vi även införa en ny sanktion för den som har begått brott – vistelseförbud. Vistelseförbud ska kunna aktualiseras för personer som har anknytning till kriminella grupperingar och som har begått upprepad brottslighet. Ett vistelseförbud ska innebära ett förbud att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Förbudet ska beslutas av domstol och kunna aktualiseras enbart i kombination med ett fängelsestraff.

Att överträda vistelseförbud ska vara straffbart. Fängelse ska finnas i straffskalan. Den dömda ska kunna ansöka om att få dispens från vistelseförbudet om det föreligger särskilda skäl.

Skärpta straff för vapenbrott

Minimistrafvet för grovt vapenbrott bör höjas från ett års fängelse till två års fängelse. Skärpta straff tydliggör att det handlar om allvarlig brottslighet. Med ett skärpt minimistrafv om fängelse i två år kommer den misstänkte som regel att omedelbart häktas i anslutning till brottet. Dessutom medför skärpningen bättre förutsättningar att utreda misstänkta brott.

Grovt vapenbrott aktualiseras bland annat då man har burit vapen på allmän plats, då vapnet varit av en särskilt farlig typ eller då gärningen annars ansetts ha varit av särskilt farlig art. Vi vill att fler vapenbrott ska betraktas som grova vapenbrott. Om man förvarar ett illegalt vapen i bostaden och det kan finnas en fara att vapnet kommer till brottslig användning ska vapenbrottet undantagslöst betraktas som grovt. Så är inte fallet i dag.

Vid bedömningen av om det kan befaras att vapnet kommer till brottslig användning ska det bland annat beaktas om den person som vapnet har påträffats hos är dömd för exempelvis våldsbrott, om vapnet i fråga till exempel har avslipade serienummer eller om vapnet förvarats tillsammans med sådant som narkotika eller brottsverktyg.

Brott mot knivlagen

Straffskalan för brott mot knivlagen sträcker sig i dag från böter till fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt ska fängelse i högst ett år utdömas. En stor del av brotten mot knivlagen leder i dag enbart till böter.

Risken för dödlig utgång är stor när knivar används som vapen och det är angeläget att antalet knivar som bärs på allmän plats minskar. Vi föreslår därför att fler brott mot knivlagen ska betraktas som grova. Om en kniv som innehas på allmän plats kan befaras komma till brottslig användning ska innehavet av kniven rubriceras som grovt brott.

Vid bedömning av om det kan befaras att kniven kommer till brottslig användning ska det bland annat beaktas om den person kniven har påträffats hos är dömd för till exempel våldsbrott, vilken typ av kniv det rör sig om samt när och var innehavet har ägt rum.

Narkotikasmuggling

Det är känt att det sker narkotikasmuggling med hjälp av postförsändelser. Denna smugglingsmetod har blivit vanligare, inte minst genom det utbud av narkotika som är tillgängligt genom internet. Det är även känt att det förekommer att annan brottslighet sker med hjälp av postförsändelser, såsom olaglig vapenhandel. Ungdomar handlar narkotika eller spice på internet som de sedan får hemlevererat i ett vanligt kuvert. Detta är något som har påpekats och skrivits om i media. Framväxten av den internetbaserade narkotikahandeln är oroande och medför stora utmaningar.

Regeringens utredare har i april 2016 presenterat sin utredning (SOU 2016:27) om en översyn av postlagstiftningen. Utredningen har sett över postlagstiftningen för att bedöma om den motsvarar rådande och framtida behov. Enligt regeringens propositionsförteckning ska ett lagförslag presenteras för riksdagen under oktober månad. Det är viktigt att modern lagstiftning snabbt kommer på plats.

Det är beklagligt att regeringen inte i samband med postutredningen även låtit utreda de brottsbekämpande myndigheternas behov och brottsbekämpningsperspektivet i den

nuvarande och framtida postlagstiftningen. Vi menar att det är viktigt att i den fortsatta beredningen ta hänsyn till och undersöka de brottsbekämpande myndigheternas behov och vilka effekter på brottsbekämpningen som eventuella nya regler kan innebära.

Vi anser därför att postlagen ska utformas även med utgångspunkt från brottsbekämpande myndigheters behov av att kunna ingripa och utreda handel och smuggling av narkotika och andra olagliga produkter.

En modern vittnesplikt

Grunderna för ett fungerande rättssamhälle är att vi alla vågar anmäla och vittna om brott. Polis och åklagare är beroende av vittnen för att kunna utreda och klara upp brott. I Sverige har vi vittnesplikt. Det innebär att man som huvudregel är skyldig att vittna i domstol om åklagaren eller den misstänkta personen och dess försvarare anser att det behövs. Undantag från vittnesplikten gäller bland annat om man är nära släkting till den åtalade. Det är viktigt att kunskap finns om skyldigheten att vittna och vad denna skyldighet innebär.

Det är i dag ett problem att få personer att anmäla brott och att vittna i domstol eftersom många är rädda för att drabbas av allvarliga repressalier. Det gäller inte minst i landets mest brottsutsatta bostadsområden. Under senare år har det rapporterats om en ökning av hot och våld vid rättegångar. Det är en oacceptabel utveckling och hotar förutsättningarna för en riktig rättskipning. Rättssalarna ska präglas av ordning och säkerhet.

Det förekommer också att den som anmäler ett brott eller vittnar utsätts för hot och våld, vilket är ytterst allvarligt. Straffen för övergrepp i rättsak bör därför skärpas. Ställt mot dagens problematik behövs dock fler insatser. Den långsiktiga målsättningen måste vara att alla vittnen ska kunna lita på att det skydd samhället kan erbjuda är tillräckligt.

Det finns i dag olika åtgärder som kan aktualiseras vid hot mot vittnen. Som hotad kan man få en kontaktperson hos polisen och få sina personuppgifter skyddade. Det kan också handla om tekniskt skydd i form av en larmtelefon med gps-funktion, inspelningsenhet och akustiskt larm. I särskilt allvarliga fall kan åtgärder såsom personskydd och fingerade personuppgifter bli aktuella.

Var och en ska kunna känna sig trygg med att vittna. Vi vill därför att arbetet med vittnesskydd förstärks. Skyddsåtgärder bör utvecklas och sättas in i fler fall än i dag. De befintliga skyddsåtgärderna bör utvärderas. Det finns också behov av förbättrad information till vittnen och av att utveckla polisens arbete med risk- och hotbedömningar.

Stärk domstolarnas oberoende

I dag är det i praktiken svårt att skilja på Domstolsverkets administrativa stödinsatser och sådan verksamhet som indirekt kan påverka domstolarnas dömande verksamhet. Exempelvis medför fördelningen av resurser maktutövning som kan påverka domstolarnas oberoende. Domstolsverket måste också ge tillstånd vid rekryteringen av nya ledamöter till de högsta rättsliga instanserna. I länder som Danmark och Norge leds domstolsväsendet inte av en förvaltningsmyndighet som är underordnad regeringen, utan av ett från regeringen och riksdagen självständigt juridiskt råd som består av bland

annat välrenommerade domare. Det bör därför övervägas om Domstolsverket ska ersättas med ett självständigt juridiskt råd.

I dag utövar Justitiekanslern (JK), som lyder under regeringen, tillsyn över bland annat domstolarna. I det arbetet ingår att granska att domstolarna följer de regler som styr deras verksamhet och JK har möjlighet att väcka åtal mot domare. Då granskningen innebär vissa maktmedel bör det anses mindre problematiskt om granskningen utförs av ett organ under riksdagen. Tillsynen över domstolarna bör därför enbart utövas av JO, som är riksdagens ombudsmän.

Vidare bör Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen få ökat inflytande över utnämningen av domare i de högsta instanserna. I dag är Domarnämnden fri att nominera och regeringen fri att utse någon annan sökande än den som någon av domstolarna har rekommenderat. Det bör därför övervägas om de högsta instanserna bör ges större inflytande över utnämningen av domare.

Unga lagöverträdare

Vi ska agera tydligt och skarpt mot brottslighet, men också mot de faktorer som kan leda till utanförskap och kriminalitet. För att bryta utvecklingen krävs det ett effektivt förebyggande arbete och att vi jobbar på flera fronter samtidigt. Jobb, skola och kvalificerat socialt arbete är avgörande. Reformerna för att förbättra integrationen, öka kraven på att göra sig anställningsbar och inträdesjobb är centralt tillsammans med reformer för mer kunskap i skolan.

Ungdomar är överrepresenterade i statistiken över misstänkta. Detsamma gäller antalet lagföringar. Det är relativt vanligt att ungdomar vid något enstaka tillfälle begår brott. Men det är ett fåtal unga som står för majoriteten av brottsligheten bland ungdomar. Ju tidigare samhället reagerar när unga är på väg i en negativ riktning, desto större är möjligheten att bryta den negativa utvecklingen.

Insatser riktade mot unga som av olika anledningar riskerar att hamna snett och fara illa är därför särskilt viktiga både för att förebygga och för att tidigt kunna bryta en brottslig bana. Samtidigt är sociala problem ingen ursäkt för brottslighet. Att upprätthålla lag och ordning är en förutsättning för att vända utvecklingen. Det ska vara svårt att vara kriminell i Sverige, men lätt att bryta en kriminell livsstil.

Moderaterna vill se fler och effektivare sociala insatsgrupper. Sociala insatsgrupper innebär en samverkan mellan socialtjänst, skola och polis för att på individnivå hjälpa unga att upphöra med att begå brott. Det kan handla om att stärka det sociala nätverket, särskilt stöd i skolarbetet, särskild yrkesträning, arbete och fritidssysselsättningar. Sociala insatsgrupper kan vara ett bra verktyg i det brottsförebyggande arbetet.

I dag riktas insatserna främst till ungdomar med allvarlig risk för kriminalitet. Vi vill se fler sociala insatsgrupper som riktar in sitt arbete på tidiga insatser och att målgruppen breddas till att även fokusera på yngre personer. Forskning visar att det är svårt att bryta ett redan etablerat kriminellt beteendemönster. Barn och unga som tidigt uppvisar ett antisocialt beteende bör därför fångas upp och erbjudas hjälp och stöd för att undvika att beteendet resulterar i framtida kriminalitet.

Tidiga och tydliga insatser

Då ungdomar begår brott måste reaktionen vara snabb. Det gäller inte minst då det rör sig om allvarliga brott eller återfall i brott. En ung person som grips efter att till exempel ha kastat sten på räddningspersonal släpps normalt direkt efter ett polisförhör. Därefter vidtar en utdragen process. Detta är inte rimligt.

Vi vill att det införs en 24-timmarsgaranti som innebär att socialtjänsten, om det är lämpligt tillsammans med polis, ska kontakta den unges vårdnadshavare inom 24 timmar efter det att han eller hon har gripits för brott.

Tiden mellan brott och straff måste också förkortas. De åtgärder som tar tid i Sverige är bland annat en följd av formerna för hur en brottsutredning bedrivs. Här bör inspiration för en snabbare hantering hämtas från andra länder. Det går att väsentligt snabba på processen med en bibehållen rättssäkerhet. Det handlar till exempel om att delgivningsregler kan förenklas och att ansvarig handläggare vid socialtjänsten hörs muntligen per telefon vid förhandlingen i stället för att ett särskilt skriftligt yttrande hämtas in.

Om utredningsläget är tillräckligt klart redan i samband med att en ung person grips av polis bör domstol, under vissa förutsättningar, kunna döma ut en påföljd i väldigt nära anslutning till brottet. Utredningsläget får exempelvis i regel anses klart då gripandet sker på bar gärning. Domstolsprövning ska samtidigt alltid vara förenad med rätt till försvarare och till överklagande.

Därtill bör möjlighet att interimistiskt förordna om åtgärder i ungdomsmål, exempelvis övervakning i kombination med fotboja, övervägas. Detta förutsatt att en sådan åtgärd kan anses proportionerlig.

Vi vill på sikt inrätta nya särskilda ungdomsdomstolar. Sådana domstolar skulle ha den behörighet som nu är fördelad på allmän domstol (brottmål) och allmän förvaltningsdomstol (socialmål). Dessa ungdomsdomstolar skulle kunna bestämma om såväl ungdomspåföljder för gruppen 15–17 år som sociala åtgärder för både gruppen under 15 år och gruppen 15–17 år.

Särskilda ungdomsdomstolar skulle ge bättre möjligheter till snabb och bestämd lagföring med tydliga reaktioner. Det skulle också ge möjlighet till snabbt insätta sociala åtgärder. Ytterligare en fördel med särskilda ungdomsdomstolar skulle vara att domarna och övrig personal skulle ha en särskilt bred kompetens att handlägga mål som gäller barn och unga. De särskilda ungdomsdomstolarna skulle kunna utformas som avdelningar vid ordinarie domstolar. Likvärdighet över hela landet ska säkerställas.

Omhändertagande med stöd av LVU

Om utredningsläget inte är klart i samband med att en ung person grips av polis bör omedelbart omhändertagande enligt lagen om vård av unga, LVU, kunna ske oftare än vad som är fallet i dag. Vi vill öka möjligheterna till detta.

Vård enligt LVU, i form av placering i ett familjehem eller på ett särskilt boende, bör även användas i fler fall då ungdomar är i riskzonen för att hamna i kriminalitet. Vi vill ge Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera hur LVU tillämpas i dessa fall och ta fram allmänna råd i syfte att lagen ska få ett mer effektivt genomslag i praktiken, så att fler ungdomar kan få hjälp.

Unga som återkommande begår brott är ofta kända av både socialtjänsten och polisen. I dag är det dock endast socialnämnder som kan begära att en ung person

omhändertas enligt LVU. Vi anser att även en åklagare, efter samråd med socialnämnden, bör ha möjlighet att göra en sådan ansökan hos domstol om det finns en påtaglig risk att den unge skadas genom missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Det skulle exempelvis innebära att en person som är 14 år och som är misstänkt för att tillsammans med personer som är över 15 år ha rånat eller misshandlat en annan person i vart fall delvis skulle kunna utredas i samma rättegång. Om särskilda ungdomsdomstolar inrättas skulle ungdomarna kunna bli föremål för en och samma rättegång. Samtidigt skulle dock de verktyg som står till buds för domstolen se olika ut beroende på gärningsmannens ålder. Personer över 15 år kan dömas i enlighet med det straffrättsliga systemet, medan den som är under 15 år i stället kan omhändertas enligt LVU.

Behovet av individuellt anpassad tvångsvård för unga personer har ökat under senare år. Bland annat är problemen stora vad gäller ungdomar som lever på gatan i de svenska storstäderna. Främst rör det sig om ensamkommande hemlösa unga från Nordafrika. Antalet platser på så kallade Sisboenden (Statens institutionsstyrelse) måste därför bli fler och placeringarna bör ske betydligt snabbare än vad som ofta är fallet i dag.

Påföljder för unga vuxna

Antalet ungdomspåföljder för gruppen 15–17 år bör utökas. Det handlar bland annat om att införa två nya påföljder: kontaktskyldighet för unga och ungdomsövervakning. Förslaget om kontaktskyldighet för unga är utformat som en skyldighet att hålla kontakt med en särskilt utsedd kontaktperson. Ungdomsövervakning innebär en kvalificerad övervakning.

För att ungdomsövervakning ska vara tillräckligt ingripande vid allvarlig brottslighet ska den kunna innehålla inskränkningar i rörelsefriheten, som förbud att lämna bostaden under helgkvällar och helgnätter eller förbud att vistas på vissa platser. Inskränkningarna ska kunna kontrolleras med fotboja.

Ungdomspåföljderna bör också utvecklas ytterligare, bland annat vad gäller innehållet i ungdomstjänsten, och ungdomstjänsten ska kunna vara förlagd på en annan ort än den ort där den unge bor. När det rör sig om brott mot blåljuspersonal ska ungdomstjänst helt eller delvis kunna avtjänas inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamheter. Syftet är att stärka dessa ungdomars tillit och respekt för viktiga samhällsfunktioner.

I dag särbehandlas unga vuxna i åldern 15–21 år straffrättsligt genom en så kallad straffrabatt. Den som har begått ett brott som 18-åring får till exempel regelmässigt sitt straff halverat jämfört med den som är 21 år. Den som är vuxen och begår ett brott ska också behandlas som vuxen av rättsväsendet. Vi vill därför att den generella straffrabatten för gruppen 18–21 år ska tas bort helt.

I samband med det bör även gränsen för vid vilken ålder livstidsstraff kan bli aktuellt utredas. I en sådan utredning bör även straffskalan för de som är för unga för att kunna dömas till livstids fängelse ses över.

Åldersbedömning i brottmål

Ytterligare en fråga som aktualiseras på området rör åldersbedömningar i brottmål. Det svenska rättssystemet är utformat med utgångspunkt i ett fungerande

folkbokföringssystem. Här har det på senare tid blivit tydligt att dagens lagstiftning inte fullt ut svarar mot dagens behov.

Högsta domstolen har i beslut den 28 oktober 2016 funnit att dagens resningsbestämmelser i brottmål inte omfattar situationer där en strängare påföljdsbestämmelse sannolikt skulle ha tillämpats om nya uppgifter om ålder hade lagts fram i det tidigare brottmålet. Resning beviljades därför inte. Fallet avsåg en person som dömts för grov våldtäkt. Domstolen utgick från att den tilltalade var 16 år vid brottstillfället. Resning söktes senare eftersom den tidigare dömde enligt nya uppgifter var 20 år när han begick brottet.

Vi anser att resningsbestämmelserna i brottmål bör kunna vara tillämpbara för det fall att en väsentligt strängare påföljd sannolikt skulle ha ådömts om den tilltalades riktiga ålder hade varit känd när domen meddelades och under förutsättning att det inte hade varit möjligt att presentera uppgifter om den tilltalades verkliga ålder i den tidigare rättegången.

Utvisning på grund av brott

Dagens förutsättningar för utvisning på grund av brott har i huvudsak sett likadana ut sedan år 1994. Vi vill att dessa förutsättningar ändras. Om man kommer från ett annat land för att vistas eller bo i Sverige ska man respektera och följa den lagstiftning som gäller här.

För det första vill vi att brott med ett straffvärde på mellan sex och tolv månaders fängelse ska kunna leda till utvisning även utan att återfallsrisk bedöms föreligga. Så är inte fallet i dag. En sådan förändring skulle bland annat innebära att brott med hat- eller hedersmotiv skulle leda till utvisning i fler fall än i dag. För det andra vill vi att frågan om verkställighetshinder alltid ska prövas först i nära anslutning till den tidpunkt då verkställighet kan bli aktuellt och inte i förväg. Så görs inte regelmässigt i dag. Vi är även beredda att ytterligare utöka förutsättningarna för utvisning på grund av brott.

Vi vill också säkerställa att åklagare alltid yrkar på utvisning då förutsättningarna i lagstiftningen för detta är uppfyllda. I detta ligger även att åklagare regelmässigt ska undersöka förekomst av eventuella utländska brottmålsdomar, vilket har betydelse både för frågan om utvisning, påföljdsval och för straffmätning.

Vi vill dessutom skärpa regelverket för återreseförbud. Begår man ett allvarligt brott såsom grov våldtäkt eller grovt rån och om man saknar anknytning till Sverige är det rimligt med ett återreseförbud på livstid. I dag aktualiseras livstids återreseförbud i regel först vid ett straffvärde på fängelse om åtta år eller längre.

Det är angeläget att den som begår brott och som följd av detta utvisas inte återvänder till Sverige i strid med återreseförbudet. Vi föreslår att straffminimum för olovlig vistelse i strid med återreseförbud på grund av brott enligt 20 kap. 2 § utlänningslagen ska höjas från fängelse 14 dagar till fängelse sex månader.

Övriga straffskärpningar m.m.

Mängdrabatt och återfall i brott

Det finns ett klart behov av att tydligare än i dag markera mot upprepad brottslighet för att visa att samhällets tolerans minskar. Det är en väsentlig skillnad mellan att begå ett enstaka brott och att begå brott efter brott. Återfallet utgör i sig en faktor som kraftigt

ökar personens ansvar för det han eller hon har gjort. Straffet för den person som döms för flera brott i en och samma rättegång bör därför skärpas betydligt genom att dagens form av mängdrabatt tas bort.

I dag har Sverige ett system där den person som döms för flera brott i en och samma rättegång åtnjuter en generös så kallad mängdrabatt, då följande tumregel tillämpas i domstol i många fall då en person döms för flera brott i en och samma rättegång: Domstolen utgår från straffvärdet för det grövsta brottet som personen döms för. Sedan adderas hälften av straffvärdet för det näst grövsta brottet och en tredjedel av straffvärdet för det därpå följande brottet och så vidare.

I stället för dagens system vill vi se en straffskärpning som i ett typiskt fall skulle medföra att fängelsevistelsen kan öka med ungefär 60–70 procent jämfört med dagens system. Detta genom en ny formel. Såväl det grövsta brottet som det näst grövsta brottet och det tredje grövsta brottet ska tillmätas hela straffvärdet. Först därefter ska avtrappningen börja.

Även straff för den person som döms för brott på nytt – efter att tidigare ha dömts för brott – bör skärpas. Att en person gör sig skyldig till nya brott efter en tidigare dom kan i dag beaktas i tre olika avseenden: dels genom påföljdsvalet, dels som skäl för förverkande av villkorligt medgiven frihet och dels när man bestämmer straffets längd. Enligt dagens system beaktas återfallet framför allt genom de två första alternativen. Möjligheten att därutöver skärpa straffet tillämpas i ytterst få fall.

Straffskärpning på grund av återfall i brott måste bli betydligt vanligare. Vi vill därför införa en ny renodlad regel som tar sikte på straffskärpning i återfallssituationer. Återfallsskärpning bör som huvudregel ske oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad.

Villkorlig frigivning

Den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff frigges i dag som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. Tidpunkten för villkorlig frigivning kan i dag skjutas upp helt eller delvis vid misskötsamhet.

Vi vill begränsa möjligheten till villkorlig frigivning. Villkorlig frigivning ska som regel ske efter tre fjärdedelar av strafftiden i stället för som nu efter två tredjedelar av strafftiden. Genom denna begränsning skärps straffen för samtliga personer som döms till fängelsestraff.

Skärpta straff för rattfylleri och olovlig körning

Det finns flera exempel där notoriska rattfyllerister gång på gång satt både andras och sitt eget liv på spel. Dagens låga straffskala för rattfylleri, drograttfylleri och olovlig körning leder i många fall endast till bötespåföljd och innebär också att misstänkta personer inte kan anhållas och häktas.

Genom att skärpa straffskalorna så att straffmaximum är ett års fängelse, jämfört med dagens sex månader, skulle straffet stå i bättre proportion till brottens allvar. Det skulle även ge åklagare möjlighet att anhålla och begära en person som gjort sig skyldig till rattfylleri häktad. Vi vill därför att frågan om skärpta straff för rattfylleri, inklusive drograttfylleri samt olovlig körning, utreds.

Brott mot äldre

I Sverige ska alla kunna känna sig trygga – oavsett ålder, vem man är eller var man bor. I dag är dock tryggheten långtifrån självklar för alla. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) är äldre personer ofta rädda för att utsättas för brott.

Det finns också kriminella individer och organiserade ligor som särskilt riktar in sig på att begå brott mot äldre människor. Exempel på sådan brottslighet är gärningsmän som utgett sig för att vara från hemtjänsten i syfte att råna äldre i deras hem, falska läkare som lurat äldre med erbjudande om nya mediciner och gärningsmän utklädda till hantverkare som stulit från ensamma äldre kvinnor. Därtill påpekar Brå i en rapport från våren 2016 att äldre personer är en särskilt sårbar grupp för vissa typer av bedrägerier. Det gäller i första hand vissa faktura- och kortbedrägerier.

Gemensamt för alla brott som begås mot äldre är att kriminella individer utnyttjar människor som typiskt sett har svårare att värja sig. Det är kränkande, hänsynslöst och fullständigt oacceptabelt. Denna typ av brott riskerar också att sprida otrygghet och rädsla och medföra att många äldre drar sig för att till exempel gå utanför hemmet. För att öka tryggheten och därmed livskvaliteten hos äldre och motverka denna typ av brottslighet behövs flera insatser.

Rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig för brott. Därför vill vi att Åklagarmyndigheten ges i uppdrag att följa upp Alliansens straffskärpningsreform från 2010, som bland annat syftade till att straffskärpningsgrunderna i brottsbalken skulle få större genomslag, och om det behövs föreslå ytterligare skärpningar.

Sexualbrott mot barn

Sexuella övergrepp hör till det mest kränkande en människa kan utsättas för. Bakom brottsstatistiken och siffrorna handlar det många gånger om avskryvda övergrepp som berövar offren deras frihet, integritet och trygghet. Många gånger är traumat något man tvingas bära med sig hela livet.

Kriminalpolitiken ska kännetecknas av ett tydligt brottsofferperspektiv. Barn och unga är särskilt utsatta, inte sällan därför att de befinner sig i olika typer av beroendeställningar till förövaren.

Flera åtgärder krävs för att stärka arbetet mot sexuella övergrepp. Det handlar om ökad förmåga att ingripa mot och utreda sexualbrott, strängare straff för gärningsmännen och tydligare uppföljning av varje enskilt brottsoffer. Det är vi skyldiga både dem som tidigare utsatts för sexualbrott och dem som kommer att drabbas i framtiden. Vi måste samtidigt göra allt vi kan för att förhindra fler övergrepp.

Alliansregeringen skärpte reglerna för sexualbrott och preskriptionstiderna har utvidgats beträffande sexualbrott mot barn. Numera omfattas i princip alla sexualbrott mot barn av en förlängd preskriptionstid, som innebär att preskriptionstiden börjar löpa den dag barnet fyller 18 år.

Att en gärningsman medvetet kan hålla sig undan rättvisan i årtal och därigenom gå fri från lagföring strider mot det allmänna rättsmedvetandet. Polisens förmåga att hitta förövare som undandrar sig rättvisan behöver förbättras för att fler ska kunna ställas inför rätta.

Vi vill därför se över preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och utreda om preskriptionstiden helt kan tas bort. Syftet är att stärka skyddet för barn och unga som har utsatts för sexuella övergrepp.

Samtidigt är det även av stor betydelse att vi har en polis som har kapacitet och förmåga att hitta förövare som undandrar sig rättvisan. Polisen måste se till att fler misstänkta och åtalade kan ställas inför rätta. Fler människor måste känna tilltro till att polis och åklagare tar brotten på största allvar och att varje brottsanmälan utreds. Sverige ska ha en polis och ett rättsväsende som med kraft bekämpar sexualbrott.

Hatbrott

I ett fritt och öppet samhälle ska man kunna leva med och älska vem man vill. Man ska få tro på det man vill. Oavsett varifrån man kommer eller hur man ser ut är det en självklarhet att man ska bemötas med respekt. Tyvärr ser verkligheten inte ut så. Det finns de som provoceras av andras kärlek, utseende eller religion. Det finns de som går över gränsen – som hotar, kränker och misshandlar personer på grund av deras sexuella läggning, etniska tillhörighet eller religion. Fördomar som bitit sig fast, okunskap och bristande respekt kan få allvarliga konsekvenser och är ett problem som måste tas på stort allvar.

I Sverige anmäls cirka 5 000 hatbrott varje år. Hatbrott avser brotten hets mot folkgrupp och olaga diskriminering. Det kan även vara andra brott där ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet. Moderaterna anser att även könsuttryck och könsidentitet uttryckligen ska omfattas av lagstiftningen.

Personuppleringen är samtidigt låg. Ett stort problem är att hatbrotten inte tas på tillräckligt stort allvar. Det leder till att människor inte alltid vill anmäla sådana brott. Kunskapen om hatbrotten är inte tillräcklig, vare sig inom rättsväsendet eller bland allmänheten. Det krävs ett mer omfattande arbete mot hatbrott. Kunskapen om hatbrott i samhället i stort måste helt enkelt öka. Detsamma gäller det förhållandet att en sådan lagstiftning faktiskt finns och hur den ser ut. Många utsätts för hatbrott utan att vara medvetna om att de utsätts för ett sådant brott. Är man inte medveten om att brott begåtts görs inte heller någon polisanmälan. Ökad kunskap om hatbrott krävs hos dem som utsätts för brott, men också hos dem som kränker andra med ord och med handlingar. Det är viktigt att arbeta förebyggande med att tidigt involvera unga i diskussioner om attityder och värderingar. Det krävs ett tydligare fokus på dem som utsätter andra för hatbrott och hur sådan brottslighet kan motverkas på ett tidigt stadium.

Här är det viktigt med ett värdegrundsarbete som inleds tidigt. För att sprida budskapet om hur lagstiftningen ser ut krävs utbildning som når breda grupper, till exempel i skolor, i föreningar och hos myndigheter. Migrationsverket, som för många människor är den första myndighetskontakten i Sverige, kan exempelvis informera nyanlända om hatbrott.

Polisens omorganisation har öppnat upp för en förbättrad bekämpning av hatbrott. För att tidigt under en utredning kunna upptäcka hatbrottsmotiv krävs det utbildning bland poliser. Det handlar bland annat om att ställa rätt frågor till målsäganden när anmälan görs, men också om att vid husrannsakingar säkra bevis avseende föremål som skulle kunna kopplas till hatbrott.

I en rapport från polisens internrevision från september framgår det att polisen felaktigt bedömer ett stort antal hatbrott som mängdbrott. Det gör att brotten prioriteras lägre än om det hade varit fråga om ett brott med hatbrottsmotiv. Risken för direktavskrivning är också stor när brotten klassificeras som mängdbrott. När

polisanmälan görs är det därför viktigt att målsäganden signalerar att vederbörande utsatts för ett hatbrott, men det krävs också att polisen blir bättre på att upptäcka när det faktiskt är fråga om ett hatbrott. Det kan polisen göra genom att exempelvis ställa frågor på ett sådant sätt att ett eventuellt hatbrottsmotiv framkommer.

Stoppa missbruket av svenska pass

Ett mycket stort antal svenska pass anmäls årligen som borttappade eller stulna till polisen. År 2016 rörde det sig om totalt 63 628 pass och även år 2015 var det ett liknande orimligt högt antal. De anmälda passen kommer i vissa fall till användning i illegala syften. Det kan handla om människosmuggling eller om att personer med kopplingar till organiserad brottslighet eller terroristorganisationer använder andras pass för att kunna resa under falsk identitet och kringgå reseförbud. De åtgärder som vidtagits i Sverige, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft i april 2016, har inte varit tillräckliga. Vi vill därför se ytterligare skärpta åtgärder i syfte att motverka missbruket av pass. Passets status som värdehandling måste återupprättas.

I dag ska en passansökan, enligt de nya regler som infördes i april 2016, avslås om det inom de senaste fem åren före ansökan har utfärdats tre pass och det inte finns särskilda skäl till att bifalla ansökan. Giltighetstiden för nya pass som utfärdas är fem år. Det gäller även om det tidigare passet har anmälts som borttappat eller stulet.

Giltighetstiden på det nya passet bör i stället begränsas till resterande giltighetstid på det passet som har anmälts som borttappat eller stulet. Vi är även öppna för ytterligare begränsningar i passlagstiftningen.

Den som saknar möjlighet att skaffa ett giltigt pass kan ansöka om främlingspass eller resedokument hos Migrationsverket. Totalt utfärdades 87 000 främlingspass och resedokument åren 2014–2016. Även främlingspass och resedokument kan missbrukas. De begränsningar som infördes för pass år 2016 omfattade dock inte dessa resehandlingar. Vi vill att de begränsningar som har införts för pass också ska gälla för främlingspass och resedokument. Detsamma gäller de begränsningar som föreslås här.

Ett pass är en handling som bör omgärdas av ett särskilt skydd mot missbruk. För missbruk av urkund utdöms i dag böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt utdöms fängelse i högst två år. Av rättspraxis framgår dock att missbruk av pass vid inresa till landet inte per automatik bedöms som grovt missbruk av urkund. Det krävs försvarande omständigheter. Det vill vi ändra på. Missbruk av pass vid inresa bör alltid bedömas som grovt missbruk av urkund. Detsamma gäller missbruk av främlingspass och av resedokument vid inresa.

Genom automatisk gränskontroll kan värdering av passets äkthet ske genom självbetjäning och identiteten kan kontrolleras genom bland annat ansiktsgenkänning. Detta tekniska stöd ger bättre förutsättningar för att kontrollera resenärer vid gränsen och ökar möjligheten att upptäcka missbruk genom så kallad look-alike-användning av pass.

Automatisk gränskontroll finns i flera länder i vår närhet, däribland Tyskland och Finland. Frågan om ett eventuellt införande av automatiska gränskontroller i Sverige har diskuterats under lång tid, men utan att det har lett till konkreta resultat. Ett pilotprojekt skulle ha ägt rum år 2015, men sköts i stället på framtiden. Det bör undersökas om system med automatiska gränskontroller kan införas i Sverige och arbetet bör ges hög prioritet.

Tiggeri

Under flera års tid har vi sett ett omfattande och utbrett tiggeri i Sverige. Under ungefär lika lång tid har diskussioner förts om hur vi ska komma till rätta med problemen. Trots detta har mycket lite hänt.

Polisen gör i sin nationella lägesbild bedömningen att det finns flera grupperingar som tigger i Sverige och som styrs av kriminella aktörer. Det förekommer också multiexploatering där utsatta EU-medborgare, vid sidan av tiggeri, utnyttjas för bland annat prostitution. Det finns också uppgifter om grupperingar som tar betalt för och styr över användningen av offentliga platser för tiggeri. Flera brutala attacker mot tiggare har ägt rum. Det är uppenbart att det för den som kommer till Sverige för att tigga innebär att leva under mycket svåra förhållanden långt utanför samhällets kontrollmekanismer och skyddsnet.

Samtidigt är situationen även allvarlig i tiggarnas hemländer. Många av dem som tigger i Sverige kommer från Rumänien och Bulgarien, som är länder där det råder stor fattigdom och social utsatthet. Där förekommer det brist på utbildning, arbete och bostäder. Här har EU en viktig uppgift. Arbetet med att sätta press på de EU-länder vars medborgare tvingas söka sig till andra länder för att tigga måste fortsätta. Lösningen på problemen är dock inte tiggeri på Sveriges gator och torg. Att tigga är varken en väg ur fattigdom eller utanförskap.

Tiggeri skapar också otrygghet och oordning i och kring kollektivtrafiken och utanför butiker. Boplatser på gator och i parker medför sanitära olägenheter och nedskräpning. Dessutom handlar det om olovliga bosättningar som delvis har permanentats och som närmast kan liknas vid kåkstäder. Bosättningarna är olämpliga för vuxna och oacceptabla för barn.

En av Moderaternas viktigaste uppgifter är att se till att Sverige ska fungera och säkra att lag och ordning upprätthålls. Vi ska inte tillåta att tiggeri normaliseras i Sverige.

Vi vill att det införs ett nationellt förbud mot tiggeri. Förbudet ska innebära att aktiv och passiv insamling av pengar kriminaliseras. Ett straffrättsligt förbud blir generellt tillämpligt, vilket innebär att tiggeri även förbjuds på exempelvis tomt- och kvartersmark. Bestämmelsen ska dock inte träffa absoluta nödsituationer eller situationer där någon till exempel glömt plånboken och behöver be någon annan om pengar. Förbudet ska i stället ta sikte på situationer då tiggeri har blivit ett slags försörjning.

Ett nationellt förbud omfattar alla som tigger och gäller på alla platser. Det flyttar inte tiggeriet från en kommun till en annan eller från en plats till en annan inom kommunen. Inte heller skulle det vara möjligt att gå från dörr till dörr och tigga. Ett förbud mot tiggeri handlar inte om att förbjuda fattigdom. Förbudet behövs för att stoppa ordningsproblem och utnyttjandet av utsatta människor. Ett förbud mot tiggeri ska utformas utifrån de högt ställda krav på mänskliga rättigheter som gäller i Sverige. Det innebär bland annat att lagstiftningen ska gälla lika för alla och inte diskriminera någon grupp.

Det ska fortsatt vara möjligt för exempelvis ideella organisationer att ansöka om tillstånd för penninginsamling. Syftet är att skydda organisationer som i dag bedriver insamlingsverksamhet på offentliga platser. Det kan handla om organisationer såsom Frälsningsarmén eller Röda Korset som samlar in pengar till välgörande ändamål. Barn som säljer majblommor och liknande omfattas inte heller av förbudet då det handlar om försäljning.

Kopplat till tiggeri har även förekomsten av otillåtna bosättningar ökat. Bosättningarna innebär ofta både ordningsproblem och sanitära problem och leder till nedskräpning och förstörelse på platserna. Möjligheterna för markägare att snabbt få tillbaka rådigheten över sin mark behöver säkerställas och kostnaderna för markägarna bör begränsas ytterligare. I samband med detta behöver även genomförda förändringar på området följas upp.

Arbetet måste fortsätta med att sätta press på de EU-länder vars medborgare söker sig till andra länder för att tigga. Länder som Rumänien och Bulgarien måste vidta de reformer som krävs för att inkludera utsatta grupper som kränks, diskrimineras och lever i varaktigt utanförskap. Det krävs ett samlat agerande från EU:s medlemsländer som ytterst bör knytas till kännbara ekonomiska sanktioner om läget inte förbättras.

Bekämpa välfärdsbrottslighet

I Sverige ska man göra rätt för sig. Den som utnyttjar våra välfärdssystem för fusk och missbruk tar sig rätten att leva på andras bekostnad. Det kan aldrig accepteras. Vare sig det gäller den som inte betalar skatt som man ska eller den som tar emot bidrag som man inte har rätt till. En regering som tar ansvar för ekonomin måste outtröttligt bekämpa skattefusk och bidragsfusk.

Nuvarande system för utbetalningar från välfärdssystemen har mycket begränsade kontrollfunktioner och står inte i förbindelse med varandra. Detta leder till risker för att dubbelutbetalningar från olika system kan förekomma. Statskontoret bör snabbutreda hur införandet av ett myndighetsgemensamt utbetalningssystem eller en myndighetsgemensam utbetalningskontroll kan upprättas.

En underrättelseskyldighet, vid misstanke om felaktig utbetalning till enskilda, mellan myndigheter med stora välfärdsutbetalningar infördes 2008. Lagen omfattar dock inte socialtjänsten och inkluderar inte utbetalningar till juridiska personer. Lagen bör ändras för att säkerställa att fusk och missbruk som utförs av företag och organisationer fångas upp och att även socialtjänsten har möjlighet att underrätta andra myndigheter vid misstanke om felaktigheter eller brott.

Utredningen Kvalificerad välfärdsbrottslighet (SOU 2017:37) har presenterat ett stort antal förslag för att förebygga, förhindra, upptäcka och bekämpa organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet som riktas mot välfärdssystemen. Bland annat föreslås åtgärder för att säkerställa korrekta uppgifter i register och att ge Migrationsverket rätt att återkräva felaktigt utbetalat bistånd. Underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar föreslås utvidgas både när det gäller vilken typ av bidrag det är frågan om och avseende aktörer. Dessutom anges att straffskalan för grovt bidragsbrott bör skärpas. Reformförslagen i utredningen bör genomföras skyndsamt.

Kriminalvården

Moderaternas kriminalpolitik räds inte långa och kännbara straff när det är motiverat. Men oavsett vilka principer som styr straffets längd ska målet vara att den som straffats lämnar brottets bana efter avtjänat straff. Det finns därför skäl att utvärdera och utveckla innehållet i utdömda straff. Verkställigheten ska innehålla arbete, studier och behandling för att förbereda den intagne för ett liv i frihet, fritt från kriminalitet och missbruk.

På senare tid förekommer en ny grupp av unga vuxna på fängelserna i Sverige. Det rör sig om män från socialt utsatta områden med lågt förtroende för myndigheter. De är ofta redan i unga år tungt kriminellt belastade och har missbruksproblem. Våldet från deras sida är ofta grovt. Intresset för att lämna kriminaliteten är lågt. Här står kriminalvården inför nya utmaningar. Särskilda satsningar bör göras för att utforma lämpliga åtgärder för denna grupp.

Kriminalvården ska arbeta för att intagna redan i början av verkställigheten ska få hjälp att etablera kontakt med till exempel Kronofogdemyndigheten för att minska risken för att skulder ackumuleras under fängelsevistelsen.

Fokus på arbetsförberedande insatser under fängelsevistelsen bör förstärkas. En intagen är redan i dag skyldig att delta i de insatser som anvisas honom eller henne. Skyldigheten måste gälla fullt ut i praktiken; det finns behov av en ännu större grad av plikt för den enskilde att delta i arbete, studier och behandlingsprogram som bedöms lämpliga för att bryta ett brottsligt eller på annat sätt destruktivt beteende. Om man vägrar delta i arbete, studier eller behandling ska man få sämre möjligheter till permission. Tidpunkten för villkorlig frigivning ska kunna skjutas upp helt eller delvis. Det ska också kunna påverka på vilken anstalt man är placerad.

Kvaliteten i de brottsförebyggande insatser som finns tillgängliga för intagna på fängelser ska vara hög. Behandlingsprogram ska vara noga utvärderade. Yrkesutbildning på anstalter ska i största möjliga utsträckning vara inriktad på yrken där det finns en brist på arbetskraft på svensk arbetsmarknad.

Det ska finnas ett tydligt krav på samverkan mellan berörda myndigheter, såsom Kriminalvården, kommunerna och Arbetsförmedlingen, rörande personer som avtjänar och har avtjänat fängelsestraff.

Kriminalvården ska präglas av säkerhet och ett aktivt arbete för att minska riskerna för hot och våld. Det kan göras genom ett strukturerat säkerhetsarbete, noggranna riskbedömningar, kontrollåtgärder för narkotikafria fängelser, rutiner för att hantera hot och våld mellan intagna och insatser som förhindrar att brott begås inifrån anstalterna. Det är också viktigt att hot och våld alltid leder till konsekvenser för den intagne.

Ett nationellt pilotprojekt med sociala stödgrupper för unga vuxna i åldern 18–29 år som är dömda till fängelsestraff bör inrättas. Vi vill ge socialtjänsten en tydlig uppgift att, tillsammans med bland annat polisen och Arbetsförmedlingen, leda och samordna arbetet med att slussa in denna grupp i utbildning, praktik, arbete eller behandling efter det att fängelsestraffet har avtjänats. Arbetet ska ske på individnivå.

Vid misstanke om återfall i brott eller drogmissbruk ska personen som huvudregel lämna stödgruppen. Vid behov ska sekretessregler kunna lättas upp så att myndigheterna som ingår i stödgrupperna i större utsträckning ska kunna dela information med varandra.

Den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff frigges i dag som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. Vi vill att villkorlig frigivning i regel i stället ska ske efter tre fjärdedelar av strafftiden.

Efter den villkorliga frigivningen gäller en prøvotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, dock minst ett år. Ett syfte med den villkorliga frigivningen är att kontrollera övergången från vistelse i anstalt till vistelse i frihet. Om det behövs kan Kriminalvården besluta att den som är villkorligt frigiven ska stå under övervakning. Den som frigges villkorligt kan även åläggas särskilda föreskrifter gällande sådant som vistelseort, utbildning eller vård och behandling. Om den frigivne missköter sina åligganden under prøvotiden kan det medföra att övervakningstiden förlängs eller, vid

allvarliga överträdelser som återfall i brott, att den villkorligt medgivna friheten förverkas.

Övergången från anstalt till ett liv i frihet är en särskilt kritisk tidpunkt när det gäller risken för återfall i brott. Det behövs en effektivare användning av den prøvotid som följer efter villkorlig frigivning. Övervakning med uppföljning ska vara obligatoriskt under prøvotiden. I dag är det upp till Kriminalvården att bestämma om övervakning ska bli aktuellt. Särskilda föreskrifter om exempelvis utbildning eller behandling ska också aktualiseras oftare än vad som är fallet i dag.

Kriminalvård i frihet, frivård, är kriminalvård som äger rum ute i samhället. En frivårdspåföljd innebär både stöd och kontroll för de dömda. Frivården övervakar merparten av dem som är villkorligt frigivna, har skyddstillsyn, genomgår samhällstjänst eller övervakas med fotboja. Frivården behöver ses över och utvecklas i syfte att förbättra innehåll i brottsförebyggande program inom ramen för frivård samt för att skärpa åtgärderna vid misskötsamhet.

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Karin Enström (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Hans Wallmark (M)

Anti Avsan (M)

Lotta Finstorp (M)

Cecilia Magnusson (M)